

: संपादक :
नयमिष्णु

० ગુર્જર ગ્રંથરત્ન કાર્યાલય ०
~ ધાંધીરસ્તો અમદાવાદ ~

ભરત-ખાહુખલી

[લે. શ્રી. નાગકમાર મહાતી]

અયોધ્યા નામે નગર છે. રાજા ઋષભદેવ ત્યાં રાજ્ય કરે. ત્યાંના લોકોને ઋષભદેવે બધું શીખવ્યું છે. રાંધવું કેમ ને સીંધવું કેમ; ખાવું કેમ ને પીવું કેમ; ઊઠવું કેમ ને બેસવું કેમ. કામ શીખવ્યું ને કળા શીખવી. રૂડો એવો ધર્મ શીખવ્યો. પછી થયા બધું છોડીને સાધુ. કહેવાયા ભગવાન ઋષભદેવ.

ભગવાનને સો પુત્રો. ભરત સૌથી મોટા. ખાહુખલી એનાથી નાના. અયોધ્યાની ગાદી ભરતને આપી. તક્ષશિલાનું રાજ સોંપ્યું ખાહુખલીને. બીજા ભાઈઓને બીજા દેશ સોંપ્યા.

ભરતના રાજ્યમાં બધે આનંદ આનંદ. પ્રજાને કોઈ પીડે નહિ ને કોઈ ખરાબ કામ કરે નહિ. ચોર લૂંટારાની બીક નહિ. ભરતરાજા ગરીબનો બેલી ને દુખિયાનો તારણહાર.

ભડવીર પણ જોવો તેવો નહિ. તેણે કયો વિચાર :
 ‘લાવ ખીજ દેશો જીતું ને રાજ્યોનો પણ
 રાજ થાઉં, ચક્રવર્તી કહેવાઉં. સઘળે ધર્મ ફેલાવું.’

તેણે મોટા મોટા હાથી લીધા. પાણીપંથા ઘોડા
 લીધા. શરા એવા સૈનિકો લીધા. લાવ લશ્કર લઈને
 એ તો નીકળી પડ્યો.

ઘણા ઘણા દેશ જીત્યા. મોટા મોટા રાજ્યોને
 હરાવ્યા. ઠેર ઠેર આણુ વર્તાવી. છ ખંડ જીતી
 પાછો ફર્યો.

ભરત રાજને વિચાર આવ્યો. બધાને જીત્યા,
 બાકી રહ્યો એકબળિયો બાહુબલી. પણ તેને જીતવો
 શી રીતે? બાહુબલી જોવો તેવો નહોતો. સિંહ
 જોવો બળવાન ને વાઘ જોવો વિકરાળ. જમ જોવા
 તો તેના હાથ. આવાને તે કેમ પહોંચાય? કોઈથી
 ગાંજ્યો ન જાય. શત્રુઓ એનું નામ સાંભળે તો
 થથરી મરે.

ભરતને ડર પેઠો. હાર થાય તો આબરૂના
 કાંકરા જ થાય ને! આખી દુનિયાને જીતનારો નાના-
 ભાઈથી હારે એ તે કેટલી શરમની વાત! અને કદાચ
 જીત્યા તોયે શું! લોકો કહેશે કે નાનાભાઈનું રાજ્ય
 પડાવી લીધું! આ તો સૂડી વચ્ચે સોપારી.

ભરત રાજ્યે બોલાવ્યો પ્રધાનને. કહ્યું, ‘પ્રધાનજી ! પ્રધાનજી ! સાચી સલાહ આપો. અમારે આવ્યાં ધર્મસંકટ. એક બાબુ ચક્રવર્તી થવાનો મોહ. બીજી પાસ સગો ભાઈ. કયે રસ્તે ચાલવું !’

પ્રધાન કહે, ‘રાજજી ! નાનાભાઈને કહેવડાવો કે મોટાભાઈની આજ્ઞા માનો. અમારે નથી જોઈતાં તમારાં રાજપાટ કે નથી ચઢવાં ચુકે. માને તો ઠીક. ન માને તો કંઈ ચક્રવર્તીપણું જવા દેવાય ?’

રાજ ભરત કહે, ‘સાવ સાચી વાત. મને તમારા બોલ ગમે છે. એલચીને મોકલો.’

૨

તક્ષશિલાનો દરબાર છે. ભારે ઠાઠ છે. ત્યાં અદલ ન્યાય છે. કીડીને કણુ ને હાથીને મણુ મળે છે. ન કોઈ દુઃખી છે, ન કોઈ અસંતોષી છે. કામદેવની કાંતિથી દીપતા રાજ બાહુબલી શૂરા સામંતો વચ્ચે બેઠા છે. ત્યાં તો આવ્યો રાજ ભરતનો એલચી. વંદન કરી એણે સંદેશ કહ્યો : ‘રાજજી ! ભરત છે તમારા મોટાભાઈ. બન્ને રીતે તમારે પૂજ્ય છે. માટે માનો એમની આજ્ઞા ને થાવ એમના સેવક.’

બાહુબલી કહે, ‘આજ્ઞા ભગવાન ઋષભદેવની. ભરત મોટાભાઈ ખરા, પણ સેવક થાય એ બીજા.

બાપનું આપ્યું ભોગવીએ છીએ. અમારે વઢવુંય નથી, ને લડવુંય નથી.’

એલચી બાલ્યો: ‘રાજરાજેશ્વર ભરતે છ છ ખંડ જીત્યા છે. ત્યાં તમારા જેવાનો હિસાબ શો? આજ્ઞા માનવી હોય તો માનો, નીકર લડવા માટે તૈયાર રહેજો.’

આ તો ભારે વાત! વઢ, નહિ તો વઢવા દે જેવી! બાહુબલી તો ક્રોધે ભરાયા. રાત્રીપીળી આંખો થઈ. સિંહની પેઠે ગર્જ્યા: ‘જેયા જેયા તારા રાજને. અલ્યા, જઈને કહેજે તારા રાજને, શરીર દેશું પણ સ્વમાન નહીં દઈએ. લડવું હોય તો લડવા આવે. અમે પણ હાથ ખતાવી જાણીએ છીએ.’

હૂત તો ખિચારો ડરી ગયો. ભરતદેવને આવીને કહે, ‘બાપુજી, લડવાનું માંડી વાળો. બાહુબલી આગળ આપણું કાંઈ વળવાનું નથી.’

રાજ ભરત શૂરો હતો, છ ખંડનો વિજેતા હતો. એમ તે કંઈ ડરે! તે બાલ્યો: ‘છટ! બાયલા હોય તે ડરી જાય. વીર પુરુષો તે વળી ડરતા હશે?’

લશ્કરને હુકમ દીધો: ‘થઈ જવ તૈયાર. તક્ષ-શિલા તરફ કૂચ કરવાની છે.’

ધ્રસક ધ્રસક ઢોલ વાગ્યાં. ગડગડગડ નોખતો

ગગડી રહી. રણભૂમિનાં રણશીંગાં વાગ્યાં. ફર ફર ફર નિશાન ફરક્યાં. ચમક ચમક તલવારો ચમકી. ઝળક ઝળક ભાલા ઝળક્યાં.

કોઈ ઘોડા પર તો કોઈ હાથી પર. કોઈ સાંઢણી પર તો કોઈ પૈદલ. આખું લશ્કર તૈયાર થઈ ગયું.

ડંકો દેવાયો ને લશ્કર ઊપડ્યું. દડમજલ દડમજલ કૂચ કરતું તક્ષશિલા પાસે આવી પહોંચ્યું. કોટની બહાર પડાવ નાંખ્યો.

બાહુબલી પણ લશ્કર લઈ નગરબહાર આવ્યો; સાથે મદ્મરતા માતંગ લાવ્યો, તેજલા ઘોડા લાવ્યો, શૂરા સૈનિકો લાવ્યો, બહાદુર લડવૈયા લાવ્યો.

સામસામાં બે સૈન્યો ગોઠવાઈ ગયાં. અધધધ ! કેટલાં બધાં માણસો ! જાણે મોટો માનવ-મહાસાગર !

રાજ બાહુબલીને વિચાર થયો : ‘લડાઈ તો બે ભાઈ વચ્ચેની. મોટાઈ અમારે બેને જોઈએ ને નકામાં પ્રજનાં માણસોને શા માટે મારવાં ? બે જણા જાતે જ હિસાબ ચૂકવી લઈએ.’

એણે કહ્યું રાજ ભરતને : ‘મોટાભાઈ ! આપણે માટે આ બધા કપાઈ મરે. લોહીની તો નીકો વહે, લોહીનો તો દરિયો વહે, કેટલું ખરાબ ! ચાલો આપણે બે જ લડીએ. ટંટાનો નિકાલ લાવીએ.’

રાજા ભરત કહે, ‘સાચી વાત. વિચાર બહુ સુંદર છે. આપણે જે જ લડી લઈએ.’

થયા તયાર. કચ્છ લગાવ્યા ને બાંધો ચઢાવી.

ખન્ને કહે, ‘પહેલું કરીએ દષ્ટિયુદ્ધ.’ દષ્ટિયુદ્ધમાં આંખ મીંચાય નહિ ને મીટ મરાય નહિ. ટગર ટગર જોવાનું. પહેલી આંખ મીંચે તે હારે.

દષ્ટિયુદ્ધ શરૂ થયું. આંખો ફાડી ઊભા રહ્યા. આંખની કીકી તો ન હાલે કે ન ચાલે.

બહુ બહુ વાર થઈ. આંખો જરા ઝીણી થઈ. આંખો જરા ભીની થઈ. ટપ ટપ પાણી ટપક્યું. તોય કોઈ મીંચે નહિ. હાર કોઈ ખમે નહિ.

લાલચોળ આંખો થઈ. ફાટું ફાટું આંખો થઈ. ડોળા જાણે હમણું નીકળી પડશે. લોહીનાં જાણે ઝરણું વહેશે.

ભરત રાજા પહેલા થાક્યા. તેમની આંખ ઝંખવાણી. એમની આંખ મીંચાણી. રાજા બાહુબલી જીત્યા. રાજા ભરત હાર્યા!

રાજા ભરત ખૂબ શરમાયા. કેટલી બધી નામોશી!

હવે ચાલો નાહ્યુદ્ધ કરીએ.

રાજા બાહુબલી કહે, 'મોટા ભાઈ, પહેલો નાદ તમે કરો.'

નાદ એટલે અવાજ. નાદ એટલે હોકારો. રાજા ભરતે હોકારો કર્યો, જાણે મોટો મેઘ ગાજ્યો; બારે મેઘ સાથે ગાજ્યા. આકાશમાં પડધા પડ્યા. કાન બહેર મારી ગયા.

ખીજે નાદ વીર બાહુબલીએ કર્યો. તીણી એવી ચીસ પાડી. ધરતી તો ધ્રુજ ઊઠી. દશ દિક્-પાળો ડોલી ઊઠ્યા. શૂરવીરનાયે હાનં ગગડ્યા. બળિયો બંધવ બાહુબલી. બળિયો એનો હોકારો.

રાજા ભરત આ વખતેય હાર્યા.

રાજા ભરત હવે ચિડાયા. રંગે રંગે રીસ વ્યાપી. નસે નસે ઝેર વ્યાપ્યું. બપ્પે વખત હાર! અરે, શું નાનોભાઈ મોટાભાઈને, છ ખંડના જીતનારને હરાવશે ?

ભરત રાજા ભાન ભૂલ્યા. તરત મોટો દંડ લીધો. જપ્પર રીતે દાંત પીસ્યા, કડાક કડાક કચકચાવ્યા. ચક્કર ચક્કર દંડ ફેરવ્યો. આગળ ફેરવ્યો—પાછળ ફેરવ્યો. સણુણ સણુણ હવામાં વીંઝ્યો. જોર કરી ફૂટકો માર્યો. બરાબર માથા ઉપર. બાહુબલી બેસી

ગયા. ઢીંચણુ સુધી જમીનમાં પેસી ગયા. જેવો તેવો તો આ ધાથી મરી જ નય.

બાહુબલીને કળ વળી. ફૂડાક લઈને ઊઠ્યો. બિહામણી એવી ડાંગ લીધી. આઘાશમાં ભમાવી ને માથા ઉપર લગાવી. સજજડ એનો સપાટો. ભરત તો ભોંય ભેગો થઈ ગયો. તમ્મર આવ્યાં. લાલ પીળાં દેખાવા લાગ્યાં. દુનિયા ઊંધી ચતી દેખાવા લાગી.

મરણુતોલ માર ને શરમનો ભાર. ભરત તો આવા બેવડા દુઃખે અર્ધો થઈ ગયો. તેણે ચક્ર હાથમાં લીધું—બાહુબલીને વીંધી નાખવા.

યુદ્ધમાં એક નિયમ હોય છે. બન્નેની પાસે હોય તે જ હથિયાર વપરાય. ભરતે નિયમ તોડ્યો. એધર્મ ભૂલી ગયો. એણે ચક્ર છોડ્યું. સર સર કરતું આવ્યું. પણ બાહુબલી હતો સગોભાઈ. સગાભાઈને ચક્ર મારે નહિ. ચક્ર તો બાહુબળીની ચારે તરફ આંટા મારવા લાગ્યું.

ભરતે અધર્મ કર્યો. એવાને જીવતો ન મુકાય. બાહુબલી કહે, ‘મારી નાખું. એક જ મુક્કીએ પૂરો કરું.’ મુક્કી કરી તૈયાર. હાથ ઊંચો કર્યો. મારવા નય છે ત્યાં તો વિચાર આવ્યો :

‘અરે, આ શું? રાજના લોભમાં, મોટાઈના મોહમાં સગા ભાઈને હણું? અમે કયા બાપના બેટા? ધિક છે મને. મેં કુટુંબ બોળ્યું. ભલે મોટાભાઈ સુખે રાજ ભોગવે. ભાઈથી વધુ કોણ?’

ઉપાડેલી મુક્કી થોડીવાર ઊંચે તોળાઈ રહી. આ મુક્કીથી ભરતને ન મારું, પણ મારા મનના મોહને જ સંહારું! પિતા ઋષભદેવના પગલે પળું. સંપત્તિ, વૈભવ છાંડી ત્યાગી થાઉં.

ને એ મુક્કીથી માથાના વાળ ચૂંટી કાઢ્યા. બન્યા મૂંડ! રાજપાટ છાંડીને અડવાણે પગે ને ઉઘાડે માથે બાહુબલી તો ચાલી નીકળ્યા.

રાજ ભરતદેવ તો જોઈ જ રહ્યા. ‘ધન્ય છે ભાઈ બાહુબળી, તને! તેં બાપનું નામ દીપાવ્યું. કુળમાં તું દીવો થયો. તું જીત્યો-હું હાર્યો. હવે રાજપાટ સ્વીકાર, ને મને ધૂટો કર!’

બાહુબલી કહે: ‘તમે તો છ બંડની ધરતીના ઘણી છો. પ્રજાનું રક્ષણ તમારો ધર્મ છે. ન્યાય નીતિથી રહેજો. અમે તો આ ચાલ્યા.’

રાજ ભરતદેવે ઘણું સમજાવ્યો, પણ એ તો સાપની કાંચળીની જેમ તજ્યું એ તજ્યું.

ભરત ખૂબ રડ્યો. પણ રડવાથી શું વળે ? રડ્યે કાંઈ બાહુબલી વ્રત છોડી દે ?

ભરત કહે, ‘સાચો વીર બાહુબલી. તેના જેવો કોઈ નહિ. બાહુબલીના પુત્રને તક્ષશિલાની ગાદી આપી ભરત ગયો અયોધ્યા.

૩

બાહુબલીને વિચાર થયો : ‘ભગવાન ઋષભદેવની પાસે જાઉં. તેમની ચરણસેવા કરું. તેમના પગમાં માથું મૂકું. પ્રભુ મને ઉદ્ધારશે.’ ફરી પાછો વિચાર આવ્યો : ‘હમણાં જવું ઠીક નથી. મારા નાના ભાઈઓ ત્યાં છે. તે તો ખૂબ જ્ઞાની છે. વળી તેઓ મારાથી પહેલાં ત્યાગી બન્યા છે, એટલે મારે વંદનીય છે. હું મોટો, નાનાને કેમ નમું ? ના, ના, અહીં રહેશું ને તપ કરશું.’

બાહુબલીએ તો ઘોર તપ આરંભ્યાં.

શરીર સુકાઈ ગયું છે. માથે જટા વધી છે. ચારે ગમ ઘાસ ઊગ્યું છે. માટીના તો ડુંગરા થયા છે. વગડાનાં પશુપંખીઓ આવે છે ને એમને હેરાન કરે છે. પણ બાહુબળી નથી હાલતા કે નથી ચાલતા. મૂંગા મૂંગા ધ્યાન કરે છે, સઘળાં દુઃખ સહન કરે છે, ન ખાવું કે ન પીવું.

એમનો તો નિશ્ચય અટલ છે.

હાથી જેવી કાયા થોડા દિવસમાં ગળી ગઈ. ભરત જેવી આંખો, એમાં ઊંડા ખાડા પડ્યા. ભીમ જેવું શરીર, તે હાડકાંનો માળો થઈ ગયું. ચંદ્ર જેવું રૂપ પાણી પેઠે ઊડી ગયું. કોઈ ઓળખી ન શકે, કોઈ પિછાણી ન શકે.

આકરું એમનું તપ છે. અડગ એમનું ધ્યાન છે.

બારબાર મહિના થયા. ત્રણસો સાઠ દિવસ ગયા તોય સાચું જ્ઞાન મળતું નથી, સાચી સિદ્ધિ સાંપડતી નથી. કયું કારણું જાણે એણે જાય છે.

ભગવાન ઋષભદેવને ખબર પડી કે બાહુબલી તપ કરે છે. બારબાર મહિના થયા, ત્રણસો સાઠ દિવસ ગયા તોય એમને જ્ઞાન થયું નથી, સાચું જ્ઞાન મળતું નથી. કારણું શું ?

ભગવાને જાણ્યું કે બાહુબલીએ બધું છોડ્યું છે, પણ માન છોડ્યું નથી. જ્ઞાન તો વિનયીને મળે, સિદ્ધિ વિવેકીને સાંપડે. માન જે દૂર થાય તો જ સાચું જ્ઞાન થાય. એ વિના બધું ફેક સમજવું.

ભગવાન પાસે બે સાધ્વીઓ. શું તેમની તપસ્યા ! ને શું તેમનું જ્ઞાન ! મોટા પંડિતોનેય હરાવે.

એકનું નામ બ્રાહ્મી. બીજનું નામ સુંદરી. બન્ને બાહુબલીની બહેનો થાય.

ભગવાન કહે, ‘સાધ્વીઓ ! અહીંથી જવ વનવગડે બાહુબલીની પાસે. તેને તમે સમજવો. તેનું માન મુકાવો. તેનું તપ નિષ્કળ જાય છે.’

સાધ્વીઓ કહે, ‘જેવી પ્રભુની આજ્ઞા.’

બ્રાહ્મી-સુંદરી ચાલી; આવી બાહુબલી કને. મુનિનો સંયમ જાયો. તેમને થયો ભક્તિભાવ. કેવા આકરાં તપ ! પ્રેમપૂર્વક વંદન કર્યું. ધીમે રહીને કહ્યું : ‘હે મારા વીરા, હાથી પરથી હેઠા ઊતરો. જે જોઈએ તે મળશે.’ આટલું કહીને સાધ્વીઓ તો ચાલી ગઈ.

બાહુબલીને વિચાર થયો : ‘અહીંયા નથી હાથી કે નથી હાથણી. બેસવાનું હોય જ ક્યાંથી ? ભૂમિ ઉપર ઊભો છું. ઊભો ઊભો તપ કરું છું. પણ બહેનો જૂઠું બોલે નહિ. જૂઠું બોલી છેતરે નહિ. તો ‘હાથી પરથી હેઠા ઊતરો’ એનો અર્થ શો ?’

ખૂબ ખૂબ ઊંડા ઊતર્યા. ખૂબ ખૂબ વિચાર કર્યો, એટલે કંઈક સમજાયું : ‘માન રૂપી હાથી છે. એના ઉપર હું બેઠો છું. માનીના થાયજ્ઞાની. સાધ્વીનું

કહેવું સાચું છે. ચાલ ત્યારે ભાઈઓ પાસે જઈ તેમનાં દર્શન કરું ને તેમની માફી માગું. ’

માન તો બધું ગેળી ગયું છે. ચાલવા પગ ઉપાડે છે એટલે થયું કેવળજ્ઞાન. એટલે થયું સાચું જ્ઞાન.

આ બાબતુ ભરત રાજ સારી રીતે રાજ્ય કરે છે, પ્રજાનાં દુઃખ કાપે છે, પ્રભુનાં દર્શન જાય છે, તેમની આજ્ઞા પ્રમાણે ચાલે છે ને ધર્મધ્યાન કરે છે.

ભરત તો ચક્રવર્તી. એમના નામથી આ ભમિ ભરતભમિ કહેવાણી. એમની સાહ્યબીનો પાર નહિ. હીરા-મૌતીનો પાર નહિ. ધનના ઢગલા ને રત્નના ભંડાર. હજારો રાજાઓ એમની સેવામાં. દાસદાસી-આનો હિસાબ નહિ.

ભરતેશ્વર મોટા દાનેશ્વરી.

તેમણે બાંધી દાનશાળા. દૂર દેશથી લોકો આવે, ધન-હીણાને ધન આપે, નવસ્ત્રાને વસ્ત્ર આપે. ઢાર આપે ઢાંખર આપે. આપવા જેવું બધું આપે. લેનારો થાકે પણ દેનારો તો થાકે જ નહિ.

એક બાંધી ભોજનશાળા. જમવું હોય તે જમી જાય. કોઈને કોઈ રોકે નહિ. ભૂખ્યા ભોજન જમતાં જાય. રૂડી આશિષ દેતાં જાય.

વિદ્યાશાળાઓ ને પાઠશાળાઓ, કસરતશાળાઓ ને અખાડાઓ ભરતના રાજ્યમાં ઠેકઠેકાણે.

ભરતના રાજ્યમાં સોનાની તો કિંમત નહિ. લોકો તો કહેતા, ‘ભરતની પ્રજા જેવી કોઈ પ્રજા સુખી નથી. તેના જેવી સમૃદ્ધ નથી. ભરતના જેવો ધનસાક્ષી નહિ. તેના જેવો ન્યાય નહિ.’ ભોગી હોય કે ભેગી હોય, વૃદ્ધ હોય કે જુવાન હોય, સૌ તેમનાં વખાણુ કરે.

ભરતે મોટા મહેલો બંધાવ્યા. અદ્ભુત રચનાવાળા ને અદ્ભુત કારીગરીવાળા.

બંધા મહેલોમાં અરીસાભુવન બહુ સુંદર. દર્પણની ભીંતો, કાચનાં બારીબારણાં ને કાચના થાંભલા. શું જાળીઓ કે શું અટારીઓ ! બધું જ કાચનું. ભોંયે દર્પણ. નળિયાં પણ દર્પણનાં. જેતાં જ છક્ક થઈ જવાય.

ઘણી વખત રાજરાજેશ્વર ચક્રવર્તી ભરતદેવ આવે ને આનંદ કરે. દર્પણના હોજમાં નહાય ને દર્પણના કુવારા ઉડાડે. દર્પણની ખાટે સૂવે. દર્પણની હાંડીમાં રોશની થાય ને મહેલો બંધા ઝગમગી ઊઠે.

એક દી રૂડું સ્નાન કર્યું છે. સુંદર વસ્ત્રો પહેર્યા છે. તેલકુંડેલ મહેકે છે ને આભૂષણો શોભે છે.

આવા અરીસાભુવનમાં મોટું રૂપાણું દર્પણ. તેમાં મોહું જોયું. કેવું સુંદર ! ચંદ્ર જેવી કાન્તિ ને સૂરજ જેવું તેજ !

એટલામાં નજર ગઈ એક આંગળી તરફ, ત્યાં ન મળે વીંટી. આંગળી જેવી આંગળી, પણ ન મળે રૂપ કે ન મળે શોભા, સાવ સાદી સટાક !

ભરતદેવને થયો વિચાર : ‘આંગળી લાગે છે ખેડોળ. એક નાનકડી વીંટી, તેના વિના આટલી ખેડોળ ત્યારે શું આભૂષણોને લીધે જ રૂપ છે ? ખરું રૂપ જરાય નથી ? લાવ્ય, જોઈ તો ખરો કે ઘરેણું વગર ખીન્ન અંગો કેવાં લાગે છે !’

માથેથી મુગટ ઉતાર્યો. કાનેથી કુંડળ ઉતાર્યો. હાથેથી બાબુબંધ ઉતાર્યો. કેડેથી કંદોરો ઉતાર્યો. પગમાંથી પાવડીઓ કાઢી. ખભેથી ખેસ કાઢ્યો. બધાં ઘરેણાં દૂર કર્યાં. રૂપ કેટલું બદલાઈ ગયું ! પહેલાંના કરતાં હજારમાં ભાગનુંયે ના મળે.

ભરતદેવને વિચાર થયો : ‘હું કેટલો મૂર્ખ કે આ ખોટા રૂપમાં રાચ્યો. આ બધી બહારની વસ્તુનું જ

રૂપ ! મારું રૂપ કાંઈ નથી ! આ ખોટા રૂપમાં હું રાજ
થઈને બાન ભૂલ્યો. ધિક્કાર છે મને !

એ તો ઊંડા વિચારમાં ઊતર્યા : ‘આભૂષણો તો
આજ છે ને કાલે નથી. શરીર પણ નાશ પામવાનું.
એનો વળી મોહ શો !’

વિચારમાં શરીર ભૂલ્યા ને મન ભૂલ્યા. બધું
ભૂલ્યા. ન ભૂલ્યા એક પ્રભુ. પ્રભુ સાથે પ્રેમ કર્યો.

રૂડો વૈરાગ્ય જાગ્યો. હૈયું પવિત્ર થવા લાગ્યું.
ને પૂરું પવિત્ર થતાં પ્રગટ્યું કેવળજ્ઞાન. પહેલાં અધૂરા
હતા, હવે પૂરા થયા.

એ રાજ ભરતદેવ અને એ રાજ બાહુબલી.
વજ્રથી વધુ કઠોર હતા, પણ ફૂલની પાંખડી જેવા
કોમળ થયા. વીર તો હતા પણ મહા-વીર થયા.

એવા વીરોની જ જગતને જરૂર છે.

સુદ્રક :

મુકુન્દકુમાર કે. શાસ્ત્રી

ધલા પ્રિન્ટરી, માણેકચોક

શાકમાર્કેટ અમદાવાદ.

જૈન જાલગ્રંથાવલી

સંપાદક : જયલિખ્ખુ

પહેલી શ્રેણી	બીજી શ્રેણી	ત્રીજી શ્રેણી
૧ શ્રી. રિખવદેવ	૧ શ્રી. મલ્લિનાથ	૧ શ્રી. શાન્તિનાથ
૨ શ્રી. પાર્શ્વનાથ	૨ નેમ-રાગુલ	૨ શ્રી. ભદ્રબાહુસ્વામી
૩ પ્રભુ મહાવીર	૩ શ્રી. ગૌતમસ્વામી	૩ શ્રી. સ્થૂલભદ્ર
૪ મગધરાજ	૪ ભારત બાહુબલિ	૪ શ્રી. સિદ્ધસેન
૫ ચંદનબાળા	૫ આર્દ્રકુમાર	૫ મહાસતી સીતા
૬ રાણી ચેત્વણા	૬ અભયકુમાર	૬ સતી મૃગાવતી
૭ જંબુસ્વામી	૭ રાજર્ષિ પ્રસન્નચંદ્ર	૭ દ્રૌપદી
૮ ઇલાચીકુમાર	૮ મહાસતી અંજના	૮ મુનિશ્રી હરિકેશી
૯ અમરકુમાર	૯ મયણુરેહા	૯ શ્રી નર્મિણ્ય
૧૦ રાજા શ્રીપાળ	૧૦ જ્ઞાનપંચમી	૧૦ અક્ષરતત્ત્વા
૧૧ મહાતમા દંડપ્રહારી	૧૧ અશ્વિનમાળી	૧૧ મહારાજા કુમારપાળ
૧૨ વીર ધનનો	૧૨ ચક્રવર્તી સનતકુમાર	૧૨ ધન્ય અહિંસા
૧૩ વિમળશાહ		૧૩ સત્યનો જય
૧૪ વસ્તુપાળ-તેજ		૧૪ ખેમો દેહરાણી
૧૫ જગદુશાહ		૧૫ મહામંત્રી ઉચ્ચન
૧૬ શ્રી. શત્રુઘ્ન		૧૬ શ્રી. ગિરનાર

Serving JinShasan

117464

gyanmandir@kobatirth.org

પ્રકાશક : શંકુલાલ જગશીલાઈ : ગુજરાત અચરતન કાર્યાલય; ગાંધીરસ્તા : અમદાવાદ.
મુદ્રક : મુકુન્દકુમાર કે. શાસ્ત્રી; ઇલા પ્રિન્ટરી, મામાની હવેલી : માલેકચોક અમદાવાદ